

1. Почети словенске писмености – Мисије Ћирила и Методија; Моравска мисија
2. Настанак ћирилице и глагољице; редакције словенског језика
3. Најстарији словенски споменици

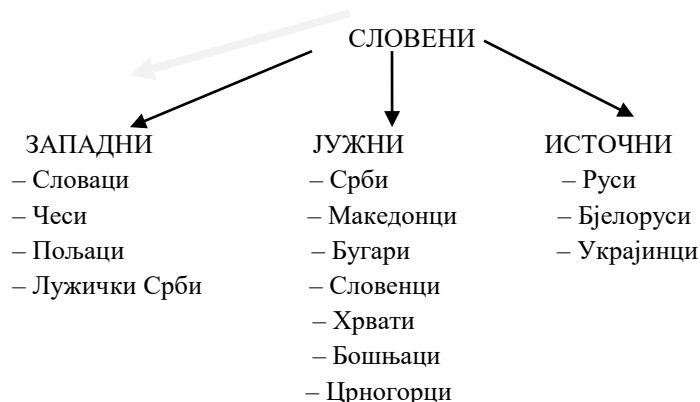
НАПОМЕНЕ И ЗАДАЦИ

Прочитати лекцију и најважније преписати у свеску (оно што је истакнуто и обавезно дио о Мирослављевом јеванђељу и Моравску мисију Ћирила и Методија).

Преписану лекцију фотографисати и послати на имејл предметног професора најкасније до 4.4.2021. године.

Сви имејлови које буду стигли након наведеног термина неће бити уважени.

1. ПОЧЕЦИ СЛОВЕНСКЕ ПИСМЕНОСТИ

Словенска писменост постоји и развија се од 9. вијека, када је настало прво словенско писмо – глагољица, и када је започела употреба словенског језика у писаној форми. Све је почело са примањем хришћанства и увођењем богослужења на словенском језику. **Од 5. до 7. вијека** траје **велика сеоба Словена**. У **9. вијеку** **Словени**, дошавши у контакт са Римом и Византијом, **примају хришћанство**. Све до тада су били пагани (вјеровали су у више богова). Примивши хришћанство, добили су свој први језик и своје прво писмо. **Старословенски период је период богослужења на старословенском језику и период појаве првог словенског писма – глагољице.**

Константин и Методије

- солунска браћа
 - учитељи и мисионари
 - састављачи првог словенског писма – глагољице
- мисије:
1. Сараценска (арапска)
 2. Хазарска
 3. Моравска (863. године)

Моравско-панонска мисија Ћирила и Методија

МОРАВСКА МИСИЈА:

Године 861. или 862. великоморавски кнез Растислав шаље писмо руском цару Михаилу III да му у Велику Моравску (данашњу Чешку и Словачку), пошаље учене људе који ће међу тамошњим Словенима ширити хришћанство, тј. богослужење на словенском језику, због великог притиска германског (католичког) свештенства које се залагало за богослужење на латинском језику. Цар Михаил прихвата молбу кнеза Растислава и одлучује да му пошаље најученије људе тога времена – **браћу Константина и Методија**. Прије одласка у Велику Моравску они са грчког језика преводе најнужније богослужбене књиге на старословенски језик и састављају, по узору на грчко курзивно писмо, **прво словенско писмо глагољицу**. У Великој Моравској Константин и Методије наилазе на јак отпор германског свештенства. Наиласком на јак отпор германског свештенства, од папе Хадријана добијају позив да дођу у Рим. Папи, као поклон, носе мошти католичког светитеља и папа им даје дозволу и благослов да у Великој Моравској

наставе своју мисију ширења хришћанства на словенском језику. Након изненадне Константинове болести, он остаје у Риму гдје се замонашује (добива монашко име Ћирило) и умире. Методије се враћа у Велику Моравску, али бива протјеран. Враћа се на балканске просторе и постаје **први словенски архиепископ** са сједиштем у Sirmium (данашња Сремска Митровица).

Први језик свих Словена био је старословенски, а прво словенско писмо била је глагољица настала у 9. вијеку.

2. НАСТАНАК ГЛАГОЉИЦЕ И ЋИРИЛИЦЕ

ГЛАГОЉИЦА	ЋИРИЛИЦА
настала у 9. вијеку прије Моравске мисије	настала крајем 9, почетком 10. вијека
састављачи: Константин и Методије	састављачи: ученици Константина и Методија
настала по узору на грчко <i>курзивно</i> писмо	настала по узору на грчко <i>уставно</i> писмо

Ⲁ	Ⲃ	Ⲅ	Ⲇ	Ⲉ	Ⲋ	Ⲍ	Ⲏ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ
а	б	в	г	д	е	ж	дз	з	и	и	
Ⲙ	Ⲏ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ
и	г	к	л	м	н	о	п	р	с	т	
Ⲙ	Ⲏ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ
у	ф	х	о	ш	ц	ч	щ	ъ	ы	ь	
Ⲙ	Ⲏ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ	Ⲑ	Ⲓ	Ⲕ	Ⲗ	Ⲙ
я	ю	е'	о'	је'	йо'	ф	и				

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Жж	Зз	Ии	Їи	Ии	
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Ѳѳ	Ѳѳ	
Фф	Ѳѳ	Хх	Ѡѡ	Ѣѣ	Ѥѥ	Ѧѧ	Ѩѩ	Ѭѭ	Ѯѯ	Ѱѱ	
Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	
Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	
Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	

ГЛАГОЉИЦА

ЋИРИЛИЦА

Редакције (рецензије) старословенског језика

Први књижевни језик Словена био је старословенски језик, који се употребљавао од његовог постанка (9. вијек), па све до 12. вијека. Тим језиком се није говорило, него се искључиво писало. То је био језик којим се богослужило међу Хришћанима. Словени су говорили народним језиком.

Како је у старословенском периоду долазило до умножавања књига?

У периоду старословенског језика не постоје библиотеке, а ни школе. Све што се учило, учило се при црквама и манастирима. У то доба најобразованији били су високи свјештеници, монаси и ђакони. Све што се писало чувало се у манастирским радионицама и библиотекама. У том времену не постоји штампа, па су се књиге преписивале. Преписивачи књига (обично млађи монаси и ђакони нижег реда), преписивали су књиге тако што су текст имали испред себе, или им је тај текст него диктирао, а они су запамћено писали. Често су, током преписивања, у текст уносили одлике свог говорног подручја. Тако се, на примјер, могло десити да ријеч ржнка (чита се ронка) понови у себи као рука (јер тако говори), па је тако и запише. Тада је, у ствари, долазило до мијешања књижевног језика – старословенског (оног језика који преписује) и народног језика, којим је говорио преписивач.

Мијешање, тј. **изговорно прилагођавање књижевног језика народном језику** назива се **редакција (рецензија) старословенског језика**. С обзиром на то одакле потиче преписивач, **постојале су различите редакције старословенског језика: руска, српска, бугарска, македонска** итд. Тако су настали српкословенски језик, рускословенски језик, бугаркословенски и други.

Српска редакција старословенског језика – СРПСКОСЛОВЕНСКИ ЈЕЗИК

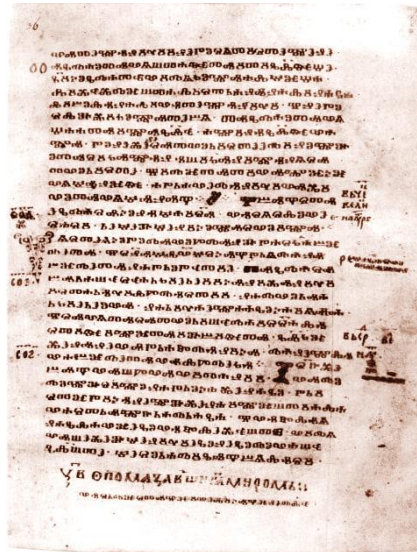
Мијешањем српског народног језика и старословенског језика долази до стварања новог језика – српкословенског. Настао је у 12. вијеку и користио се све до 18. вијека. То је први језик Срба. Овим језиком писали су Свети Сава, Стефан Првовјенчани, деспот Стефан Лазаревић и други. То је језик који се најдуже задржао код Срба (скоро 6 вијекова).

3. НАЈСТАРИЈИ СЛОВЕНСКИ СПОМЕНИЦИ

Под појмом **споменик** не мислимо увијек на камену плочу, већ на **писане документе** настале у старословенском (српкословенском) периоду.

Најстарија свједочанства о употреби **словенског језика**, као и глагољског и ћирилског писма међу Србима, јесу два споменика **с краја 10. и с почетка 11.вијека** настала на тлу данашње Србије. То су:

1. **Маријино јеванђеље** писано глагољицом и старословенским језиком, настало **почетком 11. вијека**

2. **Темнићки натпис** писан ћирилицом и старословенским језиком, настао **крајем 10. вијека**

Најраније сачувани **српски споменици** потичу тек са краја 12. вијека, односно из доба формирања државе Немањића. Међу њима су најпознатији:

1. **Мирослављево јеванђеље**, споменик писан књижевним језиком

2. Повеља Кулина бана, писана народним језиком.

У средњем вијеку књижевни језик називамо српскословенским, а народни старосрпским.

Мирослављево јеванђеље – најстарији споменик писан српскословенским језиком

Ово јеванђеље писано је за захумског кнеза Мирослава, брата Стефана Немање, за потребе цркве Светог Петра и Павла у Бијелом Пољу. Писано је ћирилицом и српскословенским језиком, а настало је 12. вијеку. Представља најукрашенију књигу српске средњовјековне писмености. Има 181 лист, тј. 362 стране, а текст је писан у два ступца. Украшено је разним бојама: златном, црном, црвеном и др. Једно вријеме се овај документ налазио на Хиландару, а затим долази у руке краља Александра Обреновића. Краљу је овај документ уручио монах Сава Хиландарац, који је био један од најученијих људи тог доба. Данас се Мирослављево јеванђеље налази у Народном музеју у Београду, а један лист се налази у Санкт Петербургу у Публичној библиотеци. Под заштиту Унеска улази 2005. године.

Како је књижевни језик био конзервативан, а народни се природно развијао, логично је што су се разлике између ова два језика повећавале. Њихова употреба је у средњем вијеку била функционално и жанровски условљена. Све што је имало вјерски карактер писано је књижевним, српскословенским језиком. Осим литургијских дјела преводног карактера, служби, канона, јеванђеља, овим језиком писана су и средњовјековна оригинална књижевна остварења – житија, службе, похвале, као што су, на примјер, дјела Светога Саве, Јефимије, Деспота Стефана Лазаревића и многих других средњовјековних оригиналних стваралаца. С друге стране, дјела световног карактера, попут пословне и правне писмености, била су писана народним језиком. Један од таквих докумената је и Повеља Кулина бана

Повеља Кулина бана – писана народним језиком

Ово је повеља о пријатељству и трговини са Дубровником. Писана је народним језиком, на настала је 1189. године.

